

II

(Informacje)

INFORMACJE INSTYTUCJI I ORGANÓW UNII EUROPEJSKIEJ

RADA

Wspólne sprawozdanie 2008 Rady i Komisji z postępów w realizacji programu prac „Edukacja i szkolenie 2010” — „Uczenie się przez całe życie dla wiedzy, kreatywności i innowacyjności”

(2008/C 86/01)

1. WSTĘP

Kształcenie i szkolenie mają kapitalne znaczenie dla zmian gospodarczych i społecznych. Elastyczność i bezpieczeństwo niezbędne do utworzenia lepszych i liczniejszych miejsc pracy zależą od zadbania o to, by wszyscy obywatele zdobywali kompetencje kluczowe i doskonalili swoje umiejętności przez całe życie⁽¹⁾. Uczenie się przez całe życie wspiera kreatywność i innowacyjność oraz umożliwia pełne uczestnictwo w życiu gospodarczym i społecznym.

Dlatego Rada wyznaczyła sobie ambitne cele w programie prac „Edukacja i szkolenie 2010”. Program ten pomaga z kolei w realizacji wytycznych strategii lizbońskiej na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Cele te mogą zostać osiągnięte jedynie dzięki stałym wysiłkom w perspektywie długoterminowej. Nie da się uniknąć nierównego tempa ich realizacji. Rada i Komisja sporządzają wspólne sprawozdanie co dwa lata, aby wskazać osiągnięcia i skierować wysiłki na obszary, które okazują się trudniejsze od innych.

Niniejszy wkład w trzecie wspólne sprawozdanie⁽²⁾ wskazuje na duże postępy i wyzwania w reformach w dziedzinie kształcenia i szkolenia. Należy podjąć szczególne starania w następujących obszarach:

— podnoszenie poziomu umiejętności. Osoby o niskim poziomie umiejętności są narażone na ryzyko wykluczenia gospodarczego i społecznego. Utrzymujący się wysoki wskaźnik zbyt wczesnego porzucania nauki, niski udział w uczeniu się przez całe życie starszych pracowników i pracowników słabo wykwalifikowanych oraz niskie osiągnięcia w zdobywaniu umiejętności wśród migrantów są przedmiotem troski większości krajów. Ponadto przyszłe rynki pracy w gospodarce opartej na wiedzy będą wymagały jeszcze wyższych umiejętności od zmniejszającej się liczby pracowników. Niskie kwalifikacje staną się jeszcze większym wyzwaniem,

⁽¹⁾ Komunikat Komisji: „Wspólne zasady wdrażania modelu flexicurity: elastyczność i bezpieczeństwo na rzecz tworzenia lepszych i liczniejszych miejsc pracy”, COM(2007) 359.

⁽²⁾ Sprawozdanie to oparte jest przede wszystkim na analizie sprawozdań krajowych i osiągnięć mierzonych zestawem wskaźników i poziomów odniesienia. Patrz załącznik 2 i dokument SEC(2007) 1284: „Postępy w realizacji celów lizbońskich w dziedzinie kształcenia i szkolenia. Wskaźniki i poziomy odniesienia na rok 2007”. Zostały w nim również wykorzystane wyniki otwartej metody koordynacji w zakresie kształcenia i szkolenia, a zwłaszcza stosowanie narzędzi referencyjnych UE i partnerskie uczenie się wspierające reformy w państwach członkowskich oraz podobne wymiany podjęte w ramach procesu kopenhaskiego i bolonńskiego. Tekst 1. wspólnego sprawozdania znajduje się w dok. Rady 6905/04 EDUC 43; Tekst 2. wspólnego sprawozdania znajduje się w Dz.U. C 79 z 1.4.2006, str. 1.

- strategii uczenia się przez całe życie. Większość krajów poczyniła postępy w określeniu jednolitych i nadrzędnych strategii. W zakresie tych strategii widoczne są postępy w edukacji przedszkolnej, strukturze kwalifikacji i walidacji okresów uczenia się pozaformalnego i nieformalnego. W wielu państwach jednakże wciąż brak jest innowacyjnych partnerstw w dziedzinie uczenia się oraz zrównoważonego finansowania kształcenia i szkolenia wysokiej jakości, skutecznych i zapewniających równy dostęp ⁽¹⁾, co ma tym większe znaczenie, że wydaje się, iż nastąpiło spowolnienie wzrostu inwestycji. **Należy zwrócić szczególną uwagę na poradnictwo przez całe życie.** Zagwarantowanie skutecznej realizacji reform jest poważnym wyzwaniem dla wszystkich,
- trójkąt wiedzy (edukacja, badania i innowacje). Trójkąt ten odgrywa kluczową rolę w stymulowaniu wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Dlatego tak ważne jest przyspieszenie reform, propagowanie doskonałości w szkolnictwie wyższym oraz partnerstw między uniwersytetami a środowiskiem biznesu, jak i zagwarantowanie, by wszystkie sektory kształcenia i szkolenia odgrywały w pełni swoją rolę w propagowaniu kreatywności i innowacji.

2. POSTĘPY W WIELU DZIEDZINACH

Europa odnotowała postępy w wielu dziedzinach. Nie oznacza to, że są one równomierne, ani że można spowolnić wysiłki. Tempo reform pozostaje głównym wyzwaniem. W niżej wymienionych obszarach większość państw jednak rozpoczęła lub rozpoczyna reformy.

2.1. Strategie uczenia się przez całe życie i systemy kwalifikacji

Jasno sprecyzowane strategie uczenia się przez całe życie ⁽²⁾, określające priorytety polityk krajowych i powiązania między różnymi sektorami, zostały opracowane przez większość państw ⁽³⁾.

Większość z nich zawiera wszechstronną wizję uczenia się przez całe życie, obejmującą wszelkie rodzaje i poziomy kształcenia i szkolenia. Inne zaś koncentrują się na formalnych systemach kształcenia i szkolenia lub na rozwijaniu konkretnych etapów procesu uczenia się przez całe życie.

Pojawiają się sygnały, że wzmocniana jest baza wiedzy, na której opierają się polityki kształcenia i szkolenia ⁽⁴⁾. Jest to konieczne ze względu na ogólną spójność systemów oraz na optymalny przydział środków. Priorytet przyznany w niektórych państwach wspieraniu elastycznego toku uczenia się i przechodzenia między różnymi częściami systemu również przyczynia się do wzmocnienia spójności.

Struktura kwalifikacji i walidacja uczenia się pozaformalnego i nieformalnego

Krajowe ramy kwalifikacji powiązane z ustanowieniem europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie ⁽⁵⁾ są opracowywane w większości państw ⁽³⁾. Nowością jest, że kładą one nacisk na efekty uczenia się.

Ustanawiane są, choć w wolniejszym tempie, systemy walidacji okresów uczenia się pozaformalnego i nieformalnego ⁽³⁾. Wyzwanie stanowi obecnie przejście od fazy eksperymentalnej do całkowitego zastosowania w krajowych systemach kwalifikacji, w tym poprawa dostępności szkolnictwa wyższego oraz dostępu starszych pracowników, pracowników słabo wykwalifikowanych i osób bezrobotnych do kwalifikacji zdobywanych dzięki kształceniu i szkoleniu.

W Portugalii ustanowiono w 2000 roku ogólną krajową sieć centrów uznawania, walidacji i certyfikacji kompetencji. Obecnie prawie 250 000. dorosłych przechodzi proces walidacji. Centra umożliwiają ocenę i walidację kompetencji w odniesieniu do konkretnych kwalifikacji. Proces certyfikacji obejmuje ich przeanalizowanie przez komisję zewnętrzną i szkolenie uzupełniające w razie potrzeby.

⁽¹⁾ Komunikat Komisji: „Skuteczność i równy dostęp do europejskich systemów kształcenia i szkolenia”, COM(2006) 481.

⁽²⁾ Rada uzgodniła, że państwa członkowskie do 2006 roku powinny wprowadzić spójne i wszechstronne strategie uczenia się przez całe życie (rezolucja Rady w sprawie uczenia się przez całe życie z czerwca 2002 r., wspólne sprawozdanie z 2004 roku i wiosenne posiedzenie Rady Europejskiej w 2005 roku).

⁽³⁾ Patrz załącznik 1.

⁽⁴⁾ Belgia, Niemcy, Estonia, Grecja, Węgry, Zjednoczone Królestwo, Bułgaria, Cypr, Hiszpania, Irlandia, Turcja przedstawiają takie podejście jako warunek swoich strategii. Zobacz również dokument SEC(2007) 1098 „W stronę polityki i praktyki w kształceniu i szkoleniu opartych w większym stopniu na wiedzy”.

⁽⁵⁾ COM(2006) 479.

2.2. Edukacja przedszkolna

Znaczenie edukacji przedszkolnej jest coraz bardziej uznawane w całej Europie. Może ona przyczyniać się do skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz do równego do nich dostępu, co odzwierciedla się w tworzeniu nowych sposobów podejścia i obszarów polityki. Przegląd treści programów nauczania ⁽¹⁾, budowanie potencjału nauczycieli ⁽²⁾, rozszerzenie obowiązku szkolnego na część nauczania przedszkolnego ⁽³⁾, oceny jakości ⁽⁴⁾ oraz wzrost inwestycji, np. poprzez zwiększanie liczebności kadry pedagogicznej w przedszkolach ⁽⁵⁾, to przykłady podejmowanych działań.

W wielu krajach przeprowadzono udane projekty i programy pilotażowe. Kolejne wyzwanie to przejście od działań pilotażowych do powszechnej realizacji, wspartej inwestycjami, zwłaszcza w odniesieniu do wykwalifikowanych pracowników.

W latach 2000–2005 objęcie czterolatków edukacją wzrosło w krajach UE-27 o ok. 3 punkty procentowe, osiągając ponad 85 % ⁽⁶⁾.

2.3. Szkolnictwo wyższe: wyraźnie określone miejsce w agendzie lizbońskiej

Modernizacja szkolnictwa wyższego ma kapitalne znaczenie dla trójkąta wiedzy i dla strategii lizbońskiej. Kwestie zarządzania, finansowania i atrakcyjności spotkały się ze zwiększonym zainteresowaniem na poziomie krajowym i UE. Uzupełniają one reformy bolońskie.

Odnotowano duże postępy w zwiększaniu autonomii szkolnictwa wyższego. Obejmuje ona większą samodzielność finansową i nowe mechanizmy rozliczania. Testowane są nowe formy zaangażowania zainteresowanych stron, zwłaszcza te dotyczące zarządzania placówkami szkolnictwa wyższego, lecz również te związane z tworzeniem programów nauczania ⁽⁷⁾ lub definiowaniem efektów uczenia się ⁽⁸⁾.

Klaster szkolnictwa wyższego opracowuje obecnie kompendium najlepszych praktyk w zakresie modernizacji uniwersytetów przeznaczone dla decydentów politycznych i opinii publicznej.

2.4. Kształcenie i szkolenie w szerszym kontekście polityki UE

W swoich krajowych programach reform w kontekście strategii lizbońskiej na lata 2005–2008 znaczna większość państw członkowskich przywiązuje dużą wagę do kształcenia, szkolenia i rozwoju umiejętności. Odzwierciedla to ich ważny wkład w realizację zintegrowanych wytycznych na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia.

Osiągnięto duże postępy w łączeniu programów operacyjnych w ramach funduszy strukturalnych z priorytetami programu prac „Edukacja i szkolenie 2010”. Było to szczególnie widoczne w przypadku ustalonych wskaźników i poziomów odniesienia.

Poczyniono również znaczne postępy w tworzeniu europejskich narzędzi odniesienia w celu wspierania reform. W latach 2006 i 2007 Parlament Europejski i Rada przyjęły zalecenia w dziedzinie kluczowych kompetencji, jakości mobilności i zapewnienia jakości w szkolnictwie wyższym oraz uzgodniły własne europejskie ramy kwalifikacji.

Komisja i państwa członkowskie poczyniły również znaczne postępy w zakresie realizacji działań przewidzianych w planie działania dotyczącym języków na lata 2004–2006 ⁽⁹⁾.

⁽¹⁾ Niemcy, Dania, Grecja.

⁽²⁾ Republika Czeska.

⁽³⁾ Cypr, Dania, Grecja, Polska.

⁽⁴⁾ Hiszpania, Litwa, Chorwacja, Norwegia.

⁽⁵⁾ Austria, Belgia, Cypr, Niemcy, Dania, Grecja, Hiszpania, Węgry, Malta, Niderlandy, Polska, Szwecja, Słowacja, Zjednoczone Królestwo, Chorwacja, Islandia, Norwegia.

⁽⁶⁾ Patrz załącznik 2.

⁽⁷⁾ Cypr.

⁽⁸⁾ Bułgaria, Luksemburg, Szwecja, Turcja.

⁽⁹⁾ Dokument roboczy Komisji: „Sprawozdanie z realizacji planu działania pod tytułem »Promowanie nauki języków obcych i różnorodności językowej w latach 2004–2006«” COM(2007) 554 wersja ostateczna/2.

3. OBSZARY, W KTÓRYCH POSTĘPY SĄ NADAL NIEWYSTARCZAJĄCE

3.1. Wdrażanie uczenia się przez całe życie

Wdrażanie pozostaje najpoważniejszym zadaniem osób odpowiedzialnych za strategię uczenia się przez całe życie. Wymaga ono silnego zaangażowania instytucjonalnego, koordynacji i partnerstwa ze wszystkimi zainteresowanymi stronami. Dzięki trwałym wysiłkom intencje mogą przełożyć się na kierunki działań, a te zaś mogą przynieść konkretne wyniki. Kluczowe znaczenie mają odpowiednie mechanizmy rozpowszechniania oraz poprawa inwestycji. Wiele pozostaje jeszcze do zrobienia.

Wydaje się, że pozytywne tendencje w wydatkach publicznych na edukację w latach 2000–2003 ustały w 2004 roku.

Całkowite wydatki publiczne na kształcenie wyrażone jako procent PKB wzrosły w UE w latach 2000 (4,7 %)–2003 (5,2 %), lecz następnie spadły do 5,1 % w 2004 roku. Poziomy wydatków nadal wykazują ogromne różnice między państwami (od 3,3 % PKB w Rumunii do 8,5 % w Danii). Wydatki prywatne na placówki oświatowe wyrażone jako procent PKB nieznacznie wzrosły od 2000 roku, ale wzrost ten został spowolniony w 2004 roku ⁽¹⁾.

Chociaż poziomy odniesienia UE znalazły pewne odzwierciedlenie w celach krajowych, wciąż nie wszystkie kraje określiły takie cele ⁽²⁾.

3.2. Podstawowe umiejętności dla wszystkich

Zbyt wczesne porzucanie nauki, uzyskanie jedynie wykształcenia średniego II stopnia i kluczowe kompetencje są nadal głównym przedmiotem troski. Nie poczyniono wystarczających postępów od 2000 roku, aby osiągnąć poziomy odniesienia UE do 2010 roku. W niektórych krajach wskaźniki nawet pogorszyły się w latach 2000–2006. W niektórych państwach nadal istnieje bardzo wysoki odsetek osób przedwcześnie kończących naukę szkolną — ponad 20 % w 2006 roku. Liczba osób osiągających niskie wyniki w zakresie czytania ze zrozumieniem zwiększyła się zamiast ulec zmniejszeniu.

W Europie zdecydowanie zbyt dużo młodych osób kończy naukę, nie osiągnąwszy umiejętności potrzebnych do funkcjonowania w społeczeństwie wiedzy i do płynnego przejścia ze szkoły na rynek pracy ⁽³⁾. Zagroza im ryzyko wykluczenia społecznego. Ponadto na wczesnym etapie swojego życia zostają oni faktycznie odcięci od uczenia się przez całe życie.

Osoby zbyt wczesnie porzucające naukę: co szósty młody człowiek (15,3 %) w wieku od 18 do 24 lat w UE-27 wciąż kończy naukę szkolną najwyżej na etapie gimnazjalnym i nie uczestniczy potem w żadnym rodzaju kształcenia ani szkolenia. Należy wzmocnić wysiłki, aby do 2010 roku osiągnąć 10 % europejski poziom odniesienia.

W przypadku osób osiągających wykształcenie średnie II stopnia odnotowano niewielki, ale stały postęp. Ich liczba wzrosła nieznacznie w ostatnich latach, ale niewystarczająco, aby osiągnąć cel wyznaczony na rok 2010 (przynajmniej 85 % osób 22-letnich kończących kształcenie przynajmniej na szkole średniej II stopnia).

Poziomym odniesienia UE jest zmniejszenie w UE do 2010 r. o 20 % w porównaniu z rokiem 2000 odsetka 15-latków osiągających niskie wyniki w zakresie czytania ze zrozumieniem; tymczasem odsetek ten faktycznie wzrósł w latach 2000–2006 ⁽⁴⁾.

W większości krajów migranci i defaworyzowane grupy z różnych środowisk kulturalnych osiągają słabsze wyniki w dziedzinach, w których ustalono poziomy odniesienia ⁽⁴⁾. Należy na nich zwrócić szczególną uwagę. Włączenie ich w edukację przedszkolną przyniosłoby poprawę umiejętności językowych i zwiększyło widoki na pomyślną kontynuację nauki szkolnej.

Inicjatywy zapobiegające zbyt wczesnemu porzucaniu nauki i nierównościom społeczno-gospodarczym muszą być uzupełniane o dodatkowe elementy. Pomocne byłyby zajęcia pozalekcyjne (takie jak np. kulturalne czy sportowe), lokalne partnerstwa, większe zaangażowanie rodziców, wyjście naprzeciw potrzebom uczenia się rodziców oraz poprawa atmosfery w szkole, zarówno w odczuciu uczących się, jak i nauczycieli.

⁽¹⁾ Patrz załącznik 2.

⁽²⁾ Patrz załącznik 1.

⁽³⁾ Komunikat Komisji dotyczący: „Działania na rzecz pełnego udziału młodych ludzi w edukacji, zatrudnieniu i społeczeństwie” COM(2007) 498.

⁽⁴⁾ SEC(2007) 1284, str. 50, 75.

3.3. Kształcenie i doskonalenie nauczycieli

Jakość wykształcenia nauczycieli jest najważniejszym wewnątrzszkolnym aspektem wpływającym na wyniki uczniów ⁽¹⁾.

Wyzwaniem dla nauczycieli i instruktorów są zwiększająca się różnorodność uczniów w klasie, zapotrzebowanie na nowe kompetencje i konieczność zwracania uwagi na indywidualne potrzeby uczniów. Zwiększenie autonomii szkół pociąga za sobą kolejne zadania.

Duże grupy starszych nauczycieli będą musiały być zastąpione w najbliższej przyszłości. Zawód nauczyciela musi stać się bardziej atrakcyjny.

Jednak obecne systemy kształcenia i doskonalenia nauczycieli często nie potrafią zapewnić nauczycielom odpowiedniego przygotowania. Dzieje się tak zwłaszcza w przypadku kształcenia ustawicznego i rozwoju zawodowego nauczycieli. Doskonalenie zawodowe nauczycieli jest obowiązkowe w jedenastu państwach członkowskich.

3.4. Szkolnictwo wyższe: doskonałość, partnerstwo i finansowanie

Państwa zwracają większą uwagę na wzmocnienie roli uniwersytetów w dziedzinie badań i innowacji, a partnerstwa między uniwersytetami a środowiskiem biznesu stają się coraz bardziej powszechne. Jednak wiele krajów ma jeszcze sporo do zrobienia w tej kwestii ⁽²⁾.

Działania w celu osiągnięcia doskonałości w instytucjach szkolnictwa wyższego powinny skupiać się w równym stopniu na edukacji, badaniach i przekazywaniu wiedzy. Nauczanie jest obecnie przedmiotem mniejszej wagi. Mający powstać Europejski Instytut Innowacji i Technologii ⁽³⁾ zainspiruje do zmian w instytucjach edukacyjnych i badawczych, ponieważ stanie się modelem odniesienia dla integracji edukacji, badań i innowacji.

W Niemczech rządy krajów związkowych i rząd federalny zapoczątkowały inicjatywę na rzecz doskonałości, dzięki której na lata 2006–2011 przeznaczono dodatkowe 1,9 mld EUR na zwiększenie badań na najwyższym poziomie na uniwersytetach wybranych według kryterium konkurencyjności. Inicjatywa obejmuje trzy linie działania: jednostki prowadzące studia drugiego stopnia oraz studia doktoranckie; klastry łączące badania uniwersyteckie, badania pozauniwersyteckie i przedsiębiorstwa; wszechstronne strategie dla uniwersytetów prowadzących badania na najwyższym poziomie.

Zwiększenie inwestycji, w tym ze źródeł prywatnych, nadal pozostaje wyzwaniem. Jednocześnie należy zapewnić równy dostęp do różnorodnych programów naukowych i badawczych. Niektóre rządy dysponują instrumentami stymulującymi inwestycje prywatne, takimi jak zachęty podatkowe ⁽⁴⁾, partnerstwa publiczno-prywatne lub systemy sponsoringu ⁽⁵⁾, a inne wprowadziły lub zwiększyły czesne lub wpisowe ⁽⁶⁾.

Wydatki publiczne na instytucje szkolnictwa wyższego w UE, obejmujące edukację i badania, wyniosły 1,1 % PKB w państwach UE-27 w 2004 roku. Wahały się one między 0,6 % na Malcie i 2,5 % w Danii. Całość wydatków pozostaje jednak daleko w tyle za wydatkami Stanów Zjednoczonych na ten cel. Spowodowane jest to głównie poziomem prywatnego finansowania w Stanach Zjednoczonych, który jest siedem razy wyższy. Średnio wydatek na jednego studenta szkoły wyższej w USA był ponad dwa razy większy niż w UE ⁽⁷⁾.

Chociaż odnotowano postępy w zwiększaniu autonomii i odpowiedzialności uniwersytetów, niewiele jest informacji na temat wsparcia udzielanego pracownikom i kadrze kierowniczej szkół wyższych w sprośowaniu temu wyzwaniu.

3.5. Udział dorosłych w uczeniu się przez całe życie

Poziom uczestnictwa dorosłych w procesie uczenia się przez całe życie nie podąża już w kierunku poziomu odniesienia UE. Nadal potrzebne są większe wysiłki, aby podnieść poziom umiejętności społeczeństwa oraz osiągnąć elastyczność i bezpieczeństwo na rynku pracy.

⁽¹⁾ Komunikat Komisji: „Poprawa jakości kształcenia nauczycieli”, COM(2007) 392.

⁽²⁾ Dobre praktyki obecne są w krajach nordyckich oraz w Zjednoczonym Królestwie.

⁽³⁾ COM(2006) 604 wersja ostateczna/2.

⁽⁴⁾ Hiszpania, Szwecja, Słowenia, Słowacja, Turcja.

⁽⁵⁾ Austria, Francja, Węgry, Irlandia, Luksemburg, Łotwa, Zjednoczone Królestwo.

⁽⁶⁾ Austria, Niemcy, Irlandia, Niderlandy, Słowenia, Zjednoczone Królestwo, Chorwacja.

⁽⁷⁾ SEC(2007) 1284, str. 67.

Postępy w osiągnięciu poziomu odniesienia UE (12,5 %) ogólnie podążały w dobrym kierunku do 2005 roku ⁽¹⁾. W 2006 roku w kształceniu i szkoleniu brało udział jednak średnio 9,6 % Europejczyków w wieku od 25 do 64 lat, czyli nieco mniej niż w 2005 roku. Ogólna liczba kryje jednak ważną dysproporcję: osoby dorosłe z wyższym wykształceniem będą najprawdopodobniej sześciokrotnie większą grupą biorącą udział w uczeniu się przez całe życie niż osoby o niskich kwalifikacjach.

Niski udział starszych pracowników i pracowników o niskich kwalifikacjach w uczeniu się przez całe życie jest problemem zwłaszcza w przypadku już niskiego poziomu udziału w odniesieniu do ogółu społeczeństwa ⁽²⁾. Ponadto koncentracja osób o niskich kwalifikacjach jest szczególnie wysoka wśród migrantów. Tendencje demograficzne i tendencje na rynku pracy doprowadzą do zwiększonego popytu na wysokie kwalifikacje i do ograniczenia możliwości dla osób o niskich kwalifikacjach. Należy zwrócić większą uwagę na szkolenie takich grup.

3.6. Atrakcyjność, jakość i odpowiedni charakter kształcenia i szkolenia zawodowego

Należy podjąć dalsze działania na rzecz poprawy jakości i atrakcyjności kształcenia i szkolenia zawodowego. Jest to główny priorytet procesu kopenhaskiego ⁽³⁾.

Niektóre kraje ustanowiły zaawansowane i wszechstronne systemy zapewniania jakości ⁽⁴⁾, w innych zaś są one wciąż na etapie rozwoju ⁽⁵⁾.

Powszechniejsze stosowanie podejścia opartego na efektach uczenia się w programach szkoleniowych i w odniesieniu do kwalifikacji podnosi znaczenie kształcenia i szkolenia zawodowego dla rynku pracy. Kolejnym pozytywnym czynnikiem jest odnowione zainteresowanie przyuczaniem do zawodu, współpracą między szkołami i środowiskiem biznesu oraz kształceniem w miejscu pracy. Można jednak odnotować niewielki postęp w przewidywaniu zapotrzebowania na umiejętności i kwalifikacje.

Kształcenie i szkolenie zawodowe traci czasem z powodu słabej integracji z pozostałymi obszarami systemu edukacji. Integracja taka może przyczynić się do zatrzymywania w systemie kształcenia i szkolenia młodych ludzi skłonnych do przerwania edukacji, pod warunkiem że nabyli oni we wcześniejszych latach nauki kluczowe kompetencje konieczne do objęcia ich kształceniem i szkoleniem zawodowym. Chociaż dla niektórych państw członkowskich ⁽⁶⁾ poradnictwo przez całe życie jest głównym priorytetem politycznym, należy nadal zwracać szczególną uwagę na wzmocnienie poradnictwa dla osób dorosłych. Należy poczynić dalsze kroki również w celu zmniejszenia przeszkód w przejściu od kształcenia i szkolenia zawodowego do dalszej edukacji lub szkolnictwa wyższego.

3.7. Mobilność ponadnarodowa

Poczyniono duże postępy we wdrażaniu i stosowaniu Europassu ⁽⁷⁾. Ponadnarodowa mobilność uczących się nadal opiera się jednak głównie na programach UE. Większość działań krajowych dotyczy szkolnictwa wyższego. Szczególnie trudna jest mobilność w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego.

Mobilność jest obowiązkowa na Uniwersytecie Luksemburskim. Wszyscy studenci studiów licencjackich muszą spędzić część studiów za granicą.

4. PRZYSZŁE DZIAŁANIA

4.1. Wdrażanie uczenia się przez całe życie w celu osiągnięcia skuteczności i równego dostępu

Nadal istnieją znaczne braki w spójności i zakresie strategii uczenia się przez całe życie. Obecnym wyzwaniem jest ich wdrażanie. W wielu przypadkach właśnie się ono rozpoczęło. Wiarygodność strategii zależy od połączenia ich ze środkami polityki, od możliwości organów w zakresie właściwej alokacji środków oraz od ich zdolności mobilizacji krajowych instytucji i zainteresowanych stron na wszystkich poziomach poprzez partnerstwa na rzecz uczenia się.

⁽¹⁾ Postępy podążały jednak w dobrym kierunku tylko z powodu zmian w metodach badawczych w wielu krajach, co spowodowało przecenienie postępów. Patrz załącznik 2.

⁽²⁾ SEC(2007) 1284, str. 81.

⁽³⁾ Konkluzje Rady w sprawie przyszłych priorytetów ściślejszej europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego. Dokument Rady 14474/06 z dnia 30 października 2006 r.

⁽⁴⁾ Austria, Niemcy, Dania, Finlandia, Irlandia, Szwecja, Norwegia.

⁽⁵⁾ Bułgaria, Republika Czeska, Hiszpania, Francja, Luksemburg, Malta, Słowenia.

⁽⁶⁾ Francja, Włochy.

⁽⁷⁾ Decyzja nr 2241/2004/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 2004 r. (Dz.U. L 390 z 31.12.2004, str. 6).

Poprawa bazy wiedzy

Należy zwiększyć wiedzę o gospodarczym i społecznym wpływie polityk w zakresie kształcenia i szkolenia ⁽¹⁾. Troska o skuteczność i o równy dostęp powinna stanowić podstawę rozwoju europejskich i krajowych baz badań polityki i praktyki w dziedzinie kształcenia i szkolenia.

Partnerskie uczenie się oraz wymiana doświadczeń między decydentami politycznymi a zainteresowanymi stronami są ważnymi źródłami wiedzy specjalistycznej i powinny być wspierane. Należy kontynuować monitorowanie rozwoju i wdrażania strategii uczenia się przez całe życie, doprowadzając do oceny postępów we wspólnym sprawozdaniu w roku 2010.

Zrównoważone finansowanie

Poziom, skuteczność i zrównoważony charakter finansowania są nadal kwestiami o kluczowym znaczeniu. Wiele krajów testuje nowe instrumenty i nowe bodźce dla inwestycji prywatnych. Grupą docelową są osoby prywatne, gospodarstwa domowe i pracodawcy. Wysiłki te należy wzmocnić.

Podnoszenie poziomu umiejętności

Zwiększone inwestycje we wczesne kształcenie przynoszą największe korzyści zarówno dla skuteczności, jak i równego dostępu ⁽²⁾. Wczesne nabycie kluczowych kompetencji jest skutecznym sposobem tworzenia podstaw dla dalszego uczenia się, zwiększania równomierności, efektów i podnoszenia ogólnego poziomu umiejętności. Przejście na rynek pracy będzie w ten sposób łatwiejsze, a uniknie się również braku umiejętności.

Występuje stałe zapotrzebowanie na inżynierów i absolwentów kierunków ścisłych. Należy zatem zwrócić uwagę na zwiększenie rekrutacji na kierunki ścisłe i techniczne.

Należy jednak poprawić wizerunek, pozycję i atrakcyjność kształcenia i szkolenia zawodowego. Aby ułatwić rozpoczęcie kształcenia i szkolenia zawodowego, mobilność i powrót do systemu edukacji, należy stworzyć elastyczne i modułowe struktury. Do zintegrowanych systemów poradnictwa przez całe życie powinni mieć dostęp wszyscy obywatele. Należy zwrócić szczególną uwagę na uczenie się dorosłych.

Przeciwdziałanie nierównościom społeczno-gospodarczym

Kształcenie i szkolenie mogą przyczyniać się do pokonywania nierówności społeczno-gospodarczych. Mogą jednak również je utrzymywać. Nierówności w kształceniu i szkoleniu pociągają za sobą ogromne koszty. Są one często ukryte, ale mimo to rzeczywiste. Zagwarantowanie równego dostępu, udziału, traktowania oraz równomiernych efektów musi więc nadal pozostawać priorytetem.

Wykorzystanie potencjału migrantów

Coraz większa różnorodność społeczeństw europejskich stwarza dodatkowe wyzwania dla kształcenia i szkolenia. Poziom wyników migrantów, ich udział i osiągnięcia są zazwyczaj niższe od przeciętnych. Oprócz takich czynników, jak status społeczno-gospodarczy i język, które tłumaczą w pewien sposób tę sytuację, istnieją dowody na to, że same polityki w zakresie kształcenia i szkolenia oraz systemy kształcenia i szkolenia nie sprostają tym wyzwaniom oraz mogą przyczyniać się do powstawania tego problemu ⁽³⁾. Sytuacja ta wymaga wyjątkowej uwagi, tak by pobudzać integrację gospodarczą i społeczną imigrantów oraz dialog międzykulturowy.

Nauczanie wysokiej jakości

Nauczyciele potrzebują lepszego przygotowania zawodowego oraz powinni stale rozwijać się. Przyczyni się to do poprawy efektów kształcenia i szkolenia. Zaangażowanie nauczycieli i szkoleniowców w innowacje i reformy jest również bardzo ważne. Komisja przedstawiła związane z tym wyzwania ⁽⁴⁾. Prowadzi również publiczne konsultacje w sprawie szkół ⁽⁵⁾. Program prac oferuje odpowiedni kontekst dla podjęcia tych wyzwań.

⁽¹⁾ SEC(2007) 1098.

⁽²⁾ COM(2006) 481, str. 5.

⁽³⁾ SEC(2007) 1284, str. 51.

⁽⁴⁾ Komunikat Komisji: „Poprawa jakości kształcenia nauczycieli”, COM(2007) 392.

⁽⁵⁾ SEC(2007) 1009 „Szkoly dla XXI wieku”.

4.2. Innowacje i kreatywność: edukacja jako kluczowy element trójkąta wiedzy

Edukacja ma podstawowe znaczenie dla trójkąta wiedzy, a przez to dla stymulowania wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. W centrum trójkąta znajdują się uniwersytety. Duże znaczenie mają centra doskonałości, które koncentrują się na nauczaniu, badaniach i przekazywaniu wiedzy. Należy zrobić znacznie więcej, aby umożliwić partnerską współpracę między szkolnictwem wyższym a środowiskiem biznesu.

Do badań i innowacji niezbędna jest silna baza umiejętności w społeczeństwie. Doskonałość, kluczowe kompetencje, głównie kompetencje związane z przedsiębiorczością, twórcze podejście i umiejętność uczenia się muszą być rozwinięte we wszystkich systemach i na wszystkich poziomach kształcenia i szkolenia. Zarówno szkoły, jak i kształcenie i szkolenie zawodowe mogą w dużym stopniu przyczynić się do ułatwienia innowacji. Kształcenie i szkolenie zawodowe wysokiej jakości mogą na przykład przyczynić się do innowacyjności w miejscu pracy.

4.3. Poprawa zarządzania: jak najlepsze wykorzystanie wyników programu „Edukacja i szkolenie 2010”

Program prac prezentuje wyniki na szczeblu europejskim i krajowym. Rozwój europejskich narzędzi odniesienia i praca klastrów oraz działania w ramach partnerskiego uczenia się kształtują i wspierają reformy krajowe. Wyzwania związane z kształceniem i szkoleniem oraz rozwój zasobów ludzkich zajmują istotne miejsce w krajowych programach reform w kontekście strategii lizbońskiej w większości państw członkowskich. Skuteczność otwartej metody koordynacji w kształceniu i szkoleniu, jej wpływ i odpowiedzialność polityczna mogą być jeszcze bardziej wzmocnione. Szczególną uwagę na szczeblu krajowym i europejskim należy poświęcić:

- połączeniu polityki kształcenia i szkolenia w perspektywie uczenia się przez całe życie ze strategicznymi priorytetami dotyczącymi całości systemu,
- polepszeniu powiązań z odpowiednimi dziedzinami polityki, np. polityką w zakresie innowacyjności, polityką zatrudnienia i polityką społeczną, polityką odnoszącą się do przedsiębiorstw, badań i funduszy strukturalnych,
- integracji osiągnięć polityki w dziedzinie szkolnictwa wyższego, kształcenia i szkolenia zawodowego oraz uczenia się dorosłych w ramach ogólnego programu prac,
- silnemu powiązaniu między wdrażaniem a opracowywaniem zintegrowanych wytycznych strategii lizbońskiej i programu prac „Edukacja i szkolenie 2010” oraz większemu eksponowaniu uczenia się przez całe życie w ramach strategii lizbońskiej,
- wzajemnemu monitorowaniu osiągnięć na zasadzie dobrowolnej między poszczególnymi krajami, na zasadzie partnerskiego uczenia się lub wzajemnej oceny,
- zagwarantowaniu dostarczania decydom politycznym i ministrom wyników działań w zakresie partnerskiego uczenia się,
- silniejszemu zaangażowaniu społeczeństwa obywatelskiego,
- dalszemu rozwojowi wskaźników i poziomów odniesienia, zgodnie z konkluzjami Rady z maja 2007 r.,
- optymalnemu wykorzystaniu wspólnotowych funduszy i programów, zwłaszcza nowego programu uczenia się przez całe życie na lata 2007–2013 oraz wspólnotowych instrumentów polityki spójności.

W celu zagwarantowania, że uzgodnione priorytety programu prac „Edukacja i szkolenie 2010” znajdą pełne odzwierciedlenie w krajowych procesach decyzyjnych, należy realizować konkretne działania określone we wspólnym sprawozdaniu z 2006 roku.

Należy określić mechanizmy wdrażania programu prac „Edukacja i szkolenia 2010” oraz strategię uczenia się przez całe życie. Potrzebna jest ścisła współpraca z osobami odpowiedzialnymi za szeroko rozumianą politykę społeczno-gospodarczą, szczególnie za reformy lizbońskie i krajowe strategie w zakresie integracji społecznej.

Należy dalej opracowywać krajowe cele i wskaźniki. Powinny one uwzględniać europejskie cele i poziomy odniesienia. Polityka i praktyka powinna opierać się na wykorzystaniu wiedzy i ocen. Wspólne zasady, wskaźniki i zalecenia ustalone na szczeblu europejskim zawierają punkty odniesienia dla planowania reform krajowych.

4.4. Przygotowania do etapu po 2010 roku

Program prac „Edukacja i szkolenia 2010” stanowi dla państw członkowskich praktyczną pomoc w zakresie reform kształcenia i szkolenia. Osiągnięto znaczne postępy od momentu rozpoczęcia programu w 2002 roku. Potrzeba jednak czasu, aby reformy kształcenia i szkolenia przyniosły efekty. Wciąż istnieją główne wyzwania, pojawiły się też nowe. Należy kontynuować i wzmocnić te działania, w tym współpracę w ramach procesu bolońskiego i kopenhaskiego. Nad uaktualnionymi ramami strategicznymi współpracy europejskiej w zakresie kształcenia i szkolenia należy zastanowić się już teraz. Ze względu na kluczową rolę kształcenia i szkolenia dla strategii na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, muszą one być blisko powiązane z dalszym rozwojem procesu lizbońskiego.

ZAŁĄCZNIK 1

Sytuacja poszczególnych krajów w odniesieniu do przyjęcia jasno sprecyzowanych strategii uczenia się przez całe życie, ram kwalifikacji, walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego oraz krajowych celów w dziedzinach objętych poziomami odniesienia.

Y = Dany kraj wprowadził strategię, ramy, system walidacji lub cele krajowe.

D = Dany kraj opracowuje strategię, ramy lub system walidacji.

N = Dany kraj nie posiada ram, systemu walidacji lub celów krajowych.

P = Dany kraj opracował politykę w zakresie uczenia się przez całe życie, ale nie ma jasno sprecyzowanej strategii.

Państwa	Jasno sprecyzowane krajowe strategie w zakresie uczenia się przez całe życie	Krajowe ramy kwalifikacji	System walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego	Cele krajowe wyznaczone we wszystkich lub niektórych poziomach odniesienia UE
AT	Y	D	D	N
BE fr	Y	D	Y	Y
BE nl	Y	D	Y	Y
BG	D	D	D	N
CY	Y	N	D	Y
CZ	Y	D	D	N
DE	Y	D	N	N
DK	Y	D	Y	Y
EE	Y	D	D	Y
EL	Y	N	D	Y
ES	Y	D	D	Y
FI	Y	D	Y	Y
FR	P	Y	Y	Y
HR	Y	D	N	Y
HU	Y	D	N	Y
IE	D	Y	Y	Y
IS	P	N	D	N
IT	P	D	D	N
LI	P	N	N	N
LT	Y	D	D	Y
LU	P	D	D	N
LV	Y	D	D	Y
MT	D	Y	N	Y
NL	P	D	Y	Y
NO	Y	N	Y	N

Państwa	Jasno sprecyzowane krajowe strategie w zakresie uczenia się przez całe życie	Krajowe ramy kwalifikacji	System walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego	Cele krajowe wyznaczone we wszystkich lub niektórych poziomach odniesienia UE
PL	D	D	D	Y
PT	P	D	Y	Y
RO	D	D	D	Y
SE	Y	N	D	N
SI	D	D	Y	Y
SK	Y	D	D	Y
TR	D	D	N	N
UK	Y	Y	D	Y

ZAŁĄCZNIK 2

(ZAŁĄCZNIK STATYSTYCZNY)

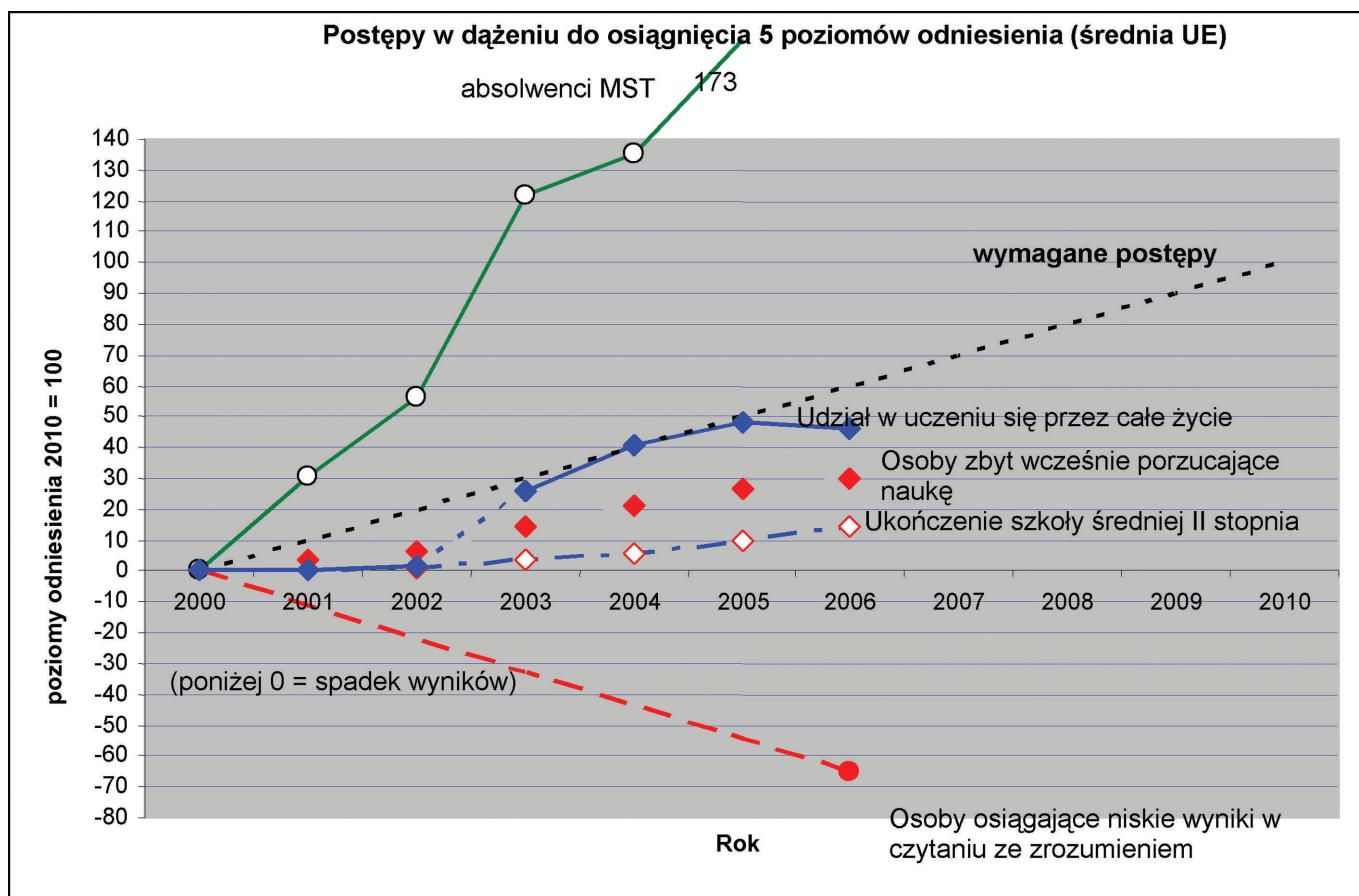
POSTĘPY WZGLĘDEM PIĘCIU POZIOMÓW ODNIESIENIA W ZAKRESIE ŚREDNICH WYNIKÓW EUROPEJSKICH (BENCHMARKÓW) I INNYCH KLUCZOWYCH WSKAŹNIKÓW W DZIEDZINIE KSZTAŁCENIA I SZKOLENIA

Na podstawie dokumentu roboczego Komisji — „Postępy w realizacji celów lizbońskich w dziedzinie kształcenia i szkolenia. Postępy w realizacji celów lizbońskich w dziedzinie kształcenia i szkolenia. Wskaźniki i poziomy odniesienia na rok 2007” — SEC(2007) 1284

Kody państw

UE	Unia Europejska	PT	Portugalia
BE	Belgia	RO	Rumunia
BG	Bułgaria	SI	Słowenia
CZ	Republika Czeska	SK	Słowacja
DK	Dania	FI	Finlandia
DE	Niemcy	SE	Szwecja
EE	Estonia	UK	Zjednoczone Królestwo
EL	Grecja		
ES	Hiszpania	EOG	Europejski Obszar Gospodarczy
FR	Francja	IS	Islandia
IE	Irlandia	LI	Liechtenstein
IT	Włochy	NO	Norwegia
CY	Cypr		
LV	Łotwa		Kraje kandydujące
LT	Litwa	HR	Chorwacja
LU	Luksemburg	TR	Turcja
HU	Węgry		
MT	Malta		Inne
NL	Niderlandy	JP	Japonia
AT	Austria	US/USA	Stany Zjednoczone Ameryki
PL	Polska		

PRZEGLĄD POSTĘPÓW W PIĘCIU DZIEDZINACH, W KTÓRYCH WYZNACZONO POZIOMY ODNIESIENIA

Najważniejsze wyniki:

- Poziom odniesienia w zakresie ilości absolwentów kierunków matematycznych, innych nauk ścisłych oraz technicznych (MST) będzie przekroczony; wymagane postępy osiągnięto już w latach 2000–2003.
- Poczyniono pewne postępy w zakresie udziału w uczeniu się przez całe życie. W dużej części są one jednak wynikiem zmian wprowadzonych w metodach badawczych w kilku państwach członkowskich, co doprowadziło do podwyższenia nominalnych współczynników uczestnictwa, a więc do zawyżenia ogólnych postępow.
- Odnotować można stałą poprawę w zakresie liczby osób zbyt wcześnie porzucających naukę, lecz by osiągnąć poziom odniesienia potrzebne są szybsze postępy.
- Niewielkie postępy poczyniono w zakresie uzyskiwania wykształcenia średniego II stopnia.
- Wyniki w zakresie liczby osób osiągających niskie wyniki w czytaniu ze zrozumieniem od roku 2000 uległy pogorszeniu, a nie poprawie, której wymaga osiągnięcie poziomu odniesienia.

Uwagi metodologiczne: Punkt wyjściowy w roku 2000 jest na wykresie oznaczony jako zero, a poziom odniesienia na rok 2010 — jako 100. Wyniki osiągnięte w każdym roku są więc porównywane z poziomem odniesienia na rok 2010. Linia ukośna pokazuje wymagane postępy, które musiałyby wynieść co roku 10 %, aby poziom odniesienia został osiągnięty. Jeśli linia wyników znajduje się poniżej linii ukośnej, postępy nie są wystarczające. W dziedzinie udziału w uczeniu się przez całe życie w szeregu czasowym jest wiele przerw, gdyż niektóre państwa zmieniły metody zbierania danych w latach 2002–2003. Zastosowanie nowych metod doprowadziło do podwyższenia wyników od 2003 roku, stąd postęp w latach 2002–2003 jest zawyżony. Linia wyników w zakresie udziału w uczeniu się przez całe życie w tych latach jest więc przerywana. W zakresie ilości osób osiągających niskie wyniki w czytaniu ze zrozumieniem (dane z badań PISA) istnieją dane tylko z dwóch badań (w latach 2000 i 2006) w 19 państwach uwzględnionych w badaniach porównawczych (dane porównawcze z 2003 roku pochodzą tylko z 16 państw).

PRZEGLĄD POSTĘPÓW W PIĘCIU DZIEDZINACH, W KTÓRYCH WYZNACZONO POZIOMY ODNIESIENIA

Przeгляд trzech poziomów odniesienia dotyczących szkół

Sytuacja (dane z ostatniego dostępnego roku) i postępy osiągnięte od 2000 roku	Osoby osiągające niskie wyniki w czytaniu ze zrozumieniem OECD (PISA) (15 lata, %)	Osoby zbyt wczesnie porzucające naukę Eurostat/BAEL (18–24 lata, %)	Osoby kończące szkoły średnie II stopnia Eurostat/BAEL (20–24 lata, %)
Średnia w UE w 2006 r.	24,1	15,3	77,8
Średnia w UE w 2000 r.	21,3	17,6	76,6
Źródło:	OECD (PISA)	Eurostat (BAEL)	Eurostat (BAEL)
Belgia	0	0	0
Bułgaria	-	+	++
Republika Czeska	-	0	0
Dania	++	+	++
Niemcy	++	+	-
Estonia	/	+	++
Irlandia	0	++	++
Grecja	-	+	++
Hiszpania	-	-	-
Francja	-	+	0
Włochy	-	++	++
Cypr	: (*)	++	++
Łotwa	++	+	++
Litwa	/	++	++
Luksemburg	0	-	-
Węgry	++	+	0
Malta	:	++	++
Niderlandy	-	++	++
Austria	-	+	0
Polska	++	+	++

Sytuacja (dane z ostatniego dostępnego roku) i postępy osiągnięte od 2000 roku	Osoby osiągające niskie wyniki w czytaniu ze zrozumieniem OECD (PISA) (15 lata, %)	Osoby zbyt wczesnie porzucające naukę Eurostat/BAEL (18–24 lata, %)	Osoby kończące szkoły średnie II stopnia Eurostat/BAEL (20–24 lata, %)
Portugalia	++	+	++
Rumunia	-	++	+
Słowenia	/	(++)	++
Słowacja	-	-	-
Finlandia	++	+	-
Szwecja	-	-	+
Zjednoczone Królestwo	/	++	+
Chorwacja	:	++	++
Turcja	++	++	++
Islandia	-	+	++
Norwegia	-	++	-

Obecne wyniki (ostatnie dane)

Kolor ciemny/zielony	Powyżej średniej UE
Kolor jasny/różowy	Poniżej średniej UE
Kolor biały	Brak danych

W porównaniu z rokiem 2000

++ poprawa powyżej średniej UE

+ poprawa, ale poniżej średniej UE

0 zmiana poniżej 1 % wartości danych liczbowych lub, w odniesieniu do osób osiągających niskie wyniki w czytaniu ze zrozumieniem, niskie prawdopodobieństwo lub znaczenie zmiany

- pogorszenie wyników

() wyniki nieporównywalne lub niewiarygodne

: brak danych

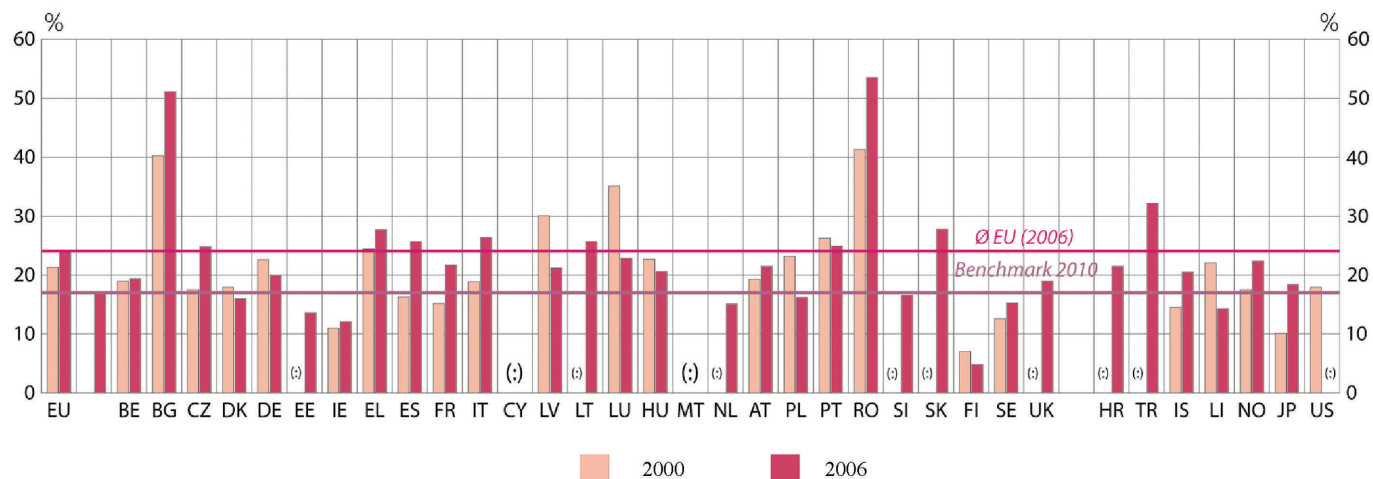
/ brak szeregu czasowego.

W odniesieniu do osób osiągających niskie wyniki w czytaniu ze zrozumieniem porównanie dotyczy okresu 2003–2006 w LU, NL, SK i TR. Bardziej szczegółowe dane można znaleźć w uwagach do tabel dotyczących poszczególnych dziedzin, w których ustalono poziomy odniesienia.

(*) Cypr nie mógł uczestniczyć ze względu na brak jedności wśród państw członkowskich OECD.

KLUCZOWE KOMPETENCJE

Odsetek uczniów, których poziom kompetencji czytania ze zrozumieniem wynosi 1 lub poniżej (w skali PISA dotyczącej czytania ze zrozumieniem) w latach 2000–2006

Odsetek osób osiągających niskie wyniki w czytaniu ze zrozumieniem	Wszyscy uczniowie		Dziewczęta	Chłopcy
	2000	2006	2006	2006
UE-27	21,3	24,1	17	30,4
Belgia	19,0	19,4	13,3	24,9
Bułgaria	40,3	51,1	40,4	60,9
Republika Czeska	17,5	24,8	16,9	30,8
Dania	17,9	16,0	11,4	20,7
Niemcy	22,6	20,0	14,2	25,5
Estonia	:	13,6	7,0	19,9
Irlandia	11,0	12,1	7,7	16,6
Grecja	24,4	27,7	16,2	38,6
Hiszpania	16,3	25,7	18,9	32,3
Francja	15,2	21,7	16,5	27,3
Włochy	18,9	26,4	19,9	33,0
Cypr	:	:	:	:
Łotwa	30,1	21,2	12,8	30,1
Litwa	:	25,7	16,6	34,5

Odsetek osób osiągających niskie wyniki w czytaniu ze zrozumieniem	Wszyscy uczniowie		Dziewczęta	Chłopcy
	2000	2006	2006	2006
Luksemburg	(35,1)	22,9	17,4	28,2
Węgry	22,7	20,6	13,2	27,3
Malta	:	:	:	:
Niderlandy	(9,5)	15,1	11,6	18,5
Austria	19,3	21,5	15,4	27,4
Polska	23,2	16,2	10,2	22,4
Portugalia	26,3	24,9	19,6	30,7
Rumunia	41,3	53,5	43,5	63,5
Słowenia	:	16,5	7,9	25,2
Słowacja	:	27,8	20,1	35,0
Finlandia	7,0	4,8	1,6	8,1
Szwecja	12,6	15,3	9,6	20,7
Zjednoczone Królestwo	(12,8)	19,0	14,1	24,0
Chorwacja	:	21,5	12,6	30,5
Turcja	:	32,2	21,5	41,0
Islandia	14,5	20,5	12,5	28,3
Liechtenstein	22,1	14,3	11,1	18,0
Norwegia	17,5	22,4	14,9	29,4
Japonia	10,1	18,4	13,3	23,5
Stany Zjednoczone	17,9	:	:	:

Źródło: OECD (PISA).

W 2000 roku odsetek piętnastolatków osiągających niskie wyniki w czytaniu ze zrozumieniem wynosił 21,3 % (dostępne są dane tylko z 18 państw członkowskich). Według poziomu odniesienia odsetek ten powinien zmaleć o jedną piątą do 2010 roku (osiągając tym samym poziom 17 %). Chociaż zmalał on w niektórych państwach członkowskich (w Niemczech, Polsce i na Łotwie), to w większości państw członkowskich wzrósł, a wyniki na szczycie UE uległy pogorszeniu (w 2006 roku wynosiły 24,1 %).

Uwagi dodatkowe:

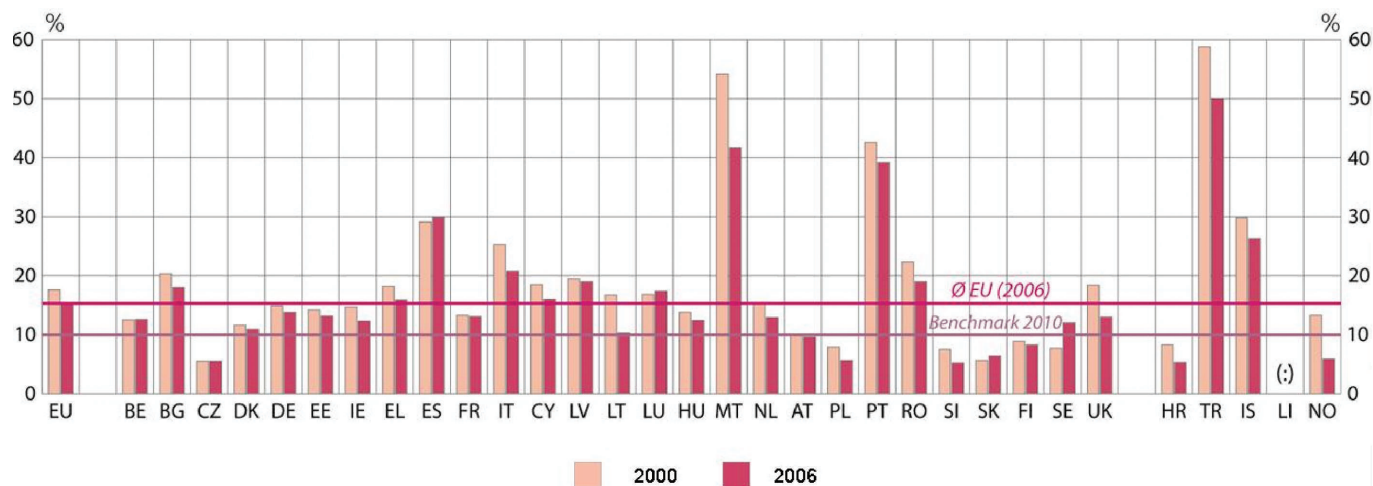
Dane UE: średnia ważona na podstawie liczby uczniów w szkołach i danych z 19 państw (dane z LU, NL i UK nie były reprezentatywne w 2000 roku, dlatego umieszczono je w nawiasach i nie uwzględniono w obliczeniach).

MT nie mogła uczestniczyć w badaniu PISA.

CY nie mógł uczestniczyć ze względu na brak jednomyślności wśród państw członkowskich OECD.

OSOBY ZBYT WCZEŚNIE PORZUCAJĄCE NAUKĘ

Odsetek osób w wieku 18–24 lat, które nie uzyskały wykształcenia wyższego niż średnie I stopnia i nie uczestniczą w kształceniu ani szkoleniu, lata 2000–2006

Osoby zbyt wcześnie porzucające naukę	Ogółem		Kobiety	Mężczyźni
	2000	2006	2006	2006
UE-27	17,6	15,3	13,2	17,5
Belgia	12,5	12,6	10,2	14,9
Bułgaria	20,3	18,0	17,9	18,2
Republika Czeska	5,5	5,5	5,4	5,7
Dania	11,6	10,9	9,1	12,8
Niemcy	14,9	13,8	13,6	13,9
Estonia	14,2	13,2	10,7 (u)	19,6 (u)
Irlandia	14,7	12,3	9,0	15,6
Grecja	18,2	15,9	11,0	20,7
Hiszpania	29,1	29,9	23,8	35,8
Francja	13,3	13,1	11,2	15,1
Włochy	25,3	20,8	17,3	24,3
Cypr	18,5	16,0	9,2	23,5
Łotwa	19,5	19,0 (p)	16,1 (p)	21,6 (p)

Osoby zbyt wcześnie porzucające naukę	Ogółem		Kobiety	Mężczyźni
	2000	2006	2006	2006
Litwa	16,7	10,3	7,0 (u)	13,3 (u)
Luksemburg	16,8	17,4	14,0	20,9
Węgry	13,8	12,4	10,7	14,0
Malta	54,2	41,7	38,8	44,6
Niderlandy	15,5	12,9	10,7	15,1
Austria	10,2	9,6	9,8	9,3
Polska	7,9	5,6	3,8	7,2
Portugalia	42,6	39,2 (p)	31,8 (p)	46,4 (p)
Rumunia	22,3	19,0	18,9	19,1
Słowenia	7,5	5,2 (u)	3,3 (u)	6,9 (u)
Słowacja	5,6	6,4	5,5	7,3
Finlandia	8,9	8,3 (p)	6,4 (p)	10,4 (p)
Szwecja	7,7	12,0	10,7	13,3
Zjednoczone Królestwo	18,4	13,0	11,4	14,6
Chorwacja	8,3	5,3 (u)	5,3 (u)	5,3 (u)
Turcja	58,8	50,0	42,7	56,6
Islandia	29,8	26,3 (p)	22,0 (p)	30,5 (p)
Liechtenstein	:	:	:	:
Norwegia	13,3	5,9	4,3	7,4

Źródło: Eurostat (wiosenne dane z BAEL)

(u) dane niewiarygodne lub niepewne

(p) wartość orientacyjna.

W roku 2006 osoby wcześnie porzucające naukę stanowiły ok. 15 % młodych osób w wieku 18–24 lata w UE-27. W ostatnich latach zaszła wyraźna poprawa w obniżaniu tego odsetka, lecz aby osiągnąć poziom odniesienia na 2010 rok w wysokości 10 % postępy będą musiały być szybsze. Kilka państw członkowskich, w szczególności kraje nordyckie i wiele nowych państw członkowskich, osiągnęło już jednak poziom niższy niż 10 %.

Uwagi dodatkowe:

BG, PL, SI: wyniki z roku 2001 zamiast z 2000.

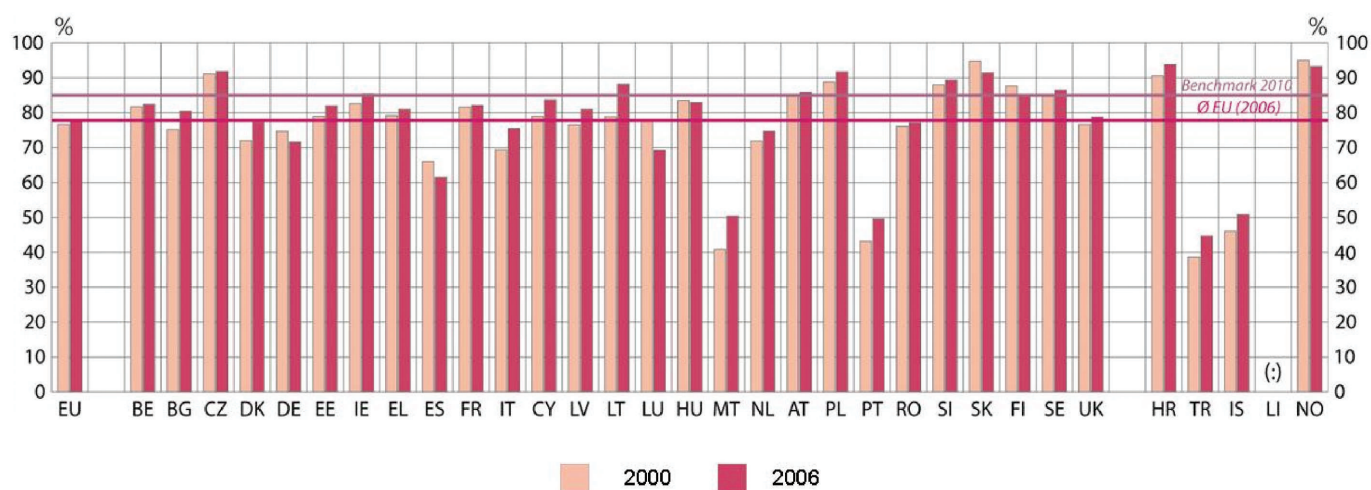
CZ, IE, LV, SK, HR: wyniki z roku 2002 zamiast z 2000.

CY: jest wiele szczególnych czynników krajowych wpływających na porównywalność danych CY z innymi krajami, w tym duża liczba Cypryjczyków uczących się za granicą. Z tego powodu wyniki CY są zaniżone.

EE: wyniki wśród kobiet z roku 2005 zamiast z 2006.

WYKSZTAŁCENIE ŚREDNIE II STOPNIA WŚRÓD MŁODYCH LUDZI

Odsetek osób w wieku 20–24 lat, które ukończyły co najmniej szkoły średnie II stopnia, lata 2000–2006

Wykształcenie średnie II stopnia	Ogółem		Kobiety	Mężczyźni
	2000	2006	2006	2006
UE-27	76,6	77,8	80,7	74,8
Belgia	81,7	82,4	85,6	79,1
Bułgaria	75,2	80,5 (p)	81,1 (p)	80,0 (p)
Republika Czeska	91,2	91,8	92,4	91,1
Dania	72,0	77,4	81,5	73,4
Niemcy	74,7	71,6	73,5	69,8
Estonia	79,0	82,0	89,8	74,1
Irlandia	82,6	85,4	89,1	81,8
Grecja	79,2	81,0 (p)	86,6 (p)	75,5 (p)
Hiszpania	66,0	61,6	69,0	54,6
Francja	81,6	82,1	84,3	80,0
Włochy	69,4	75,5 (p)	79,4 (p)	71,7 (p)
Cypr	79,0	83,7 (p)	90,7 (p)	76,1 (p)
Łotwa	76,5	81,0	86,2	75,9
Litwa	78,9	88,2	91,2	85,3

Wykształcenie średnie II stopnia	Ogółem		Kobiety	Mężczyźni
	2000	2006	2006	2006
Luksemburg	77,5	69,3	74,5	64,0
Węgry	83,5	82,9	84,7	81,2
Malta	40,9	50,4 (p)	52,8 (p)	48,1 (p)
Niderlandy	71,9	74,7	79,6	69,9
Austria	85,1	85,8	86,7	84,9
Polska	88,8	91,7	93,8	89,6
Portugalia	43,2	49,6	58,6	40,8
Rumunia	76,1	77,2 (p)	77,8 (p)	76,6 (p)
Słowenia	88,0	89,4	91,4	87,7
Słowacja	94,8	91,5	91,7	91,2
Finlandia	87,7	84,7 (p)	87,0 (p)	82,3 (p)
Szwecja	85,2	86,5	88,6	84,5
Zjednoczone Królestwo	76,6	78,8	80,3	77,3
Chorwacja	90,6	93,8	94,9	92,8
Turcja	38,6	44,7	51,7	38,9
Islandia	46,1	50,8 (p)	57,7 (p)	44,5 (p)
Liechtenstein	:	:	:	:
Norwegia	95,0	93,3 (p)	95,4 (p)	91,2 (p)

Źródło: Eurostat (BAEL)

(p) wartość orientacyjna

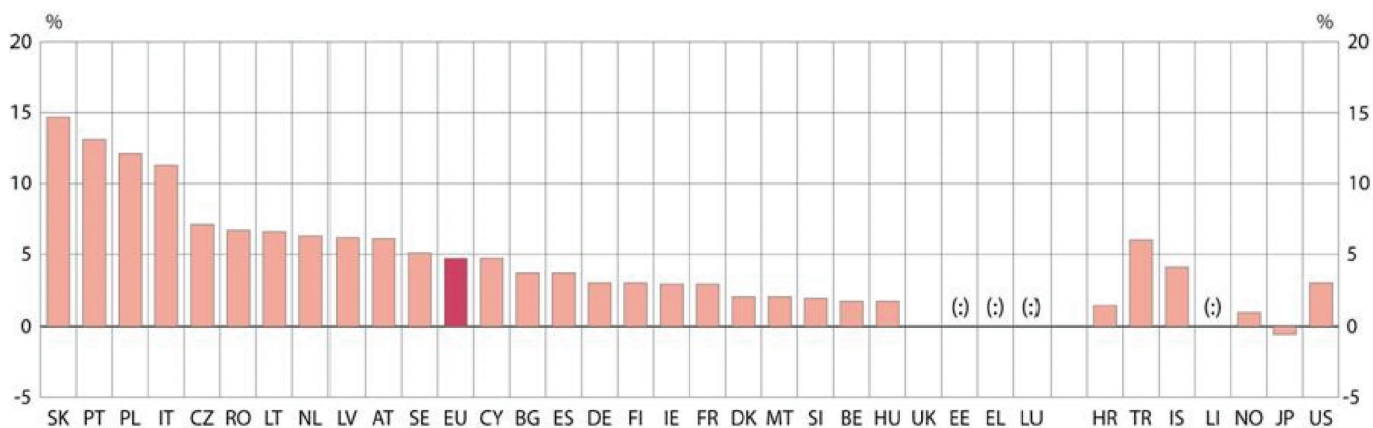
HR: dane z roku 2002 zamiast z 2000, z 2005 zamiast z 2006.

Odsetek młodych ludzi (w wieku 20–24 lata), którzy ukończyli szkoły średnie II stopnia, wzrósł od 2000 roku bardzo nieznacznie. Osiągnięto więc niewielkie postępy w dążeniu do osiągnięcia poziomu odniesienia, zgodnie z którym odsetek ten powinien wzrosnąć do co najmniej 85 % w 2010 roku. Niektóre państwa, w których odsetek ten był stosunkowo niski, w szczególności Portugalia i Malta, poczyniły jednak ostatnio duże postępy w tym zakresie. Należy także zauważyć, że wiele nowych państw członkowskich już teraz osiąga wyniki przekraczające poziom odniesienia wyznaczony na rok 2010, a wyniki czterech z nich: Republiki Czeskiej, Polski, Słowenii i Słowacji, a dodatkowo Norwegii i Chorwacji, wynoszą już 90 % i więcej.

Uwagi dodatkowe:

CY: jest wiele szczególnych czynników krajowych wpływających na porównywalność danych CY z innymi krajami, w tym duża liczba Cypryckich uczących się za granicą. Z tego powodu wyniki CY są zaniżone.

Począwszy od danych udostępnionych 5 grudnia 2005 r. Eurostat stosuje udoskonaloną definicję osiągnięcia wykształcenia „średniego II stopnia”, co ma na celu zwiększenie porównywalności wyników w UE. W danych z roku 1998 i późniejszych programy na poziomie ISCED 3c krótsze niż dwa lata nie są już uważane za „wykształcenie średnie II stopnia”, lecz za „wykształcenie średnie I stopnia”. Zmiana ta oznacza modyfikację wyników w DK (od 2001 roku), ES, CY i IS. Definicja ta jednak nie może być jeszcze zastosowana w EL, IE i AT, gdzie dane obejmują nadal wszystkie poziomy ISCED 3c.

ABSOLWENCI KIERUNKÓW MATEMATYCZNYCH, INNYCH NAUK ŚCISŁYCH ORAZ TECHNICZNYCH (MST)
Wzrost odsetka liczby absolwentów studiów wyższych kierunków matematycznych, innych nauk ścisłych oraz technicznych
Średnie roczne tempo wzrostu w latach 2000–2005

	Ilość absolwentów na 1 000 osób w wieku (20–29 lat)	Średni roczny wzrost	Odsetek kobiet wśród absolwentów	
	2005	2000-2005	2000	2005
UE-27	13,1	4,7	30,8	31,2
Belgia	10,9	1,8	25,0	27,3
Bułgaria	8,6	3,8	45,6	41,1
Republika Czeska	8,2	7,1	27,0	27,4
Dania	14,7	2,1	28,5	33,9
Niemcy	9,7	3,1	21,6	24,4
Estonia	12,1	:	35,4	43,5
Irlandia	24,5	3,0	37,9	30,5
Grecja	10,1	:	:	40,9
Hiszpania	11,8	3,8	31,5	29,6
Francja	22,5	3,0	30,8	28,4
Włochy	13,3	11,3	36,6	37,1
Cypr	3,6	4,7	31,0	38,1
Łotwa	9,8	6,2	31,4	32,8
Litwa	18,9	6,6	35,9	35,2
Luksemburg	:	:	:	:
Węgry	5,1	1,8	22,6	30,0
Malta	3,4	2,1	26,3	30,1
Niderlandy	8,6	6,3	17,6	20,3
Austria	9,8	6,1	19,9	23,3

	Ilość absolwentów na 1 000 osób w wieku (20–29 lat)	Średni roczny wzrost	Odsetek kobiet wśród absolwentów	
	2005	2000-2005	2000	2005
Polska	11,1	12,1	35,9	36,6
Portugalia	12,0	13,1	41,9	39,9
Rumunia	10,3	6,7	35,1	40,0
Słowenia	9,8	2,0	22,8	26,2
Słowacja	10,2	14,7	30,1	35,3
Finlandia	17,7	3,1	27,3	29,7
Szwecja	14,4	5,1	32,1	33,8
Zjednoczone Królestwo	18,4	– 0,1	32,1	30,8
Chorwacja	5,7	1,5	:	32,7
Turcja	5,7	6,0	31,1	28,5
Islandia	10,1	4,1	37,9	37,2
Liechtenstein	12,7	:	:	28,6
Norwegia	9,0	1,0	26,8	26,0
Japonia	13,7	– 1,1	12,9	14,7
USA	10,6	3,1	31,8	31,1

Źródło: Eurostat (UOE) i obliczenia na podstawie danych Eurostatu.

Liczba absolwentów kierunków matematycznych, innych nauk ścisłych oraz technicznych (MST) w UE-27 wzrosła od 2000 roku o ponad 170 000 lub więcej, co oznacza ok. 25 %. UE osiągnęła więc już poziom odniesienia, który wymagał zwiększenia liczby absolwentów o 15 % do roku 2010. Mniejsze postępy poczyniono w zakresie drugiego celu polegającego na zmniejszeniu dysproporcji w reprezentacji płci. Procentowy udział absolwentek kierunków MST wzrósł z 30,8 % w roku 2000 do 31,2 % w roku 2005. Słowacja, Portugalia i Polska wykazały największy roczny wzrost liczby absolwentów kierunków MST (> 12 %), natomiast Bułgaria, Estonia, Grecja i Rumunia mają najlepsze wyniki w zakresie proporcjonalnej reprezentacji płci.

Uwagi dodatkowe:

W przypadku krajów nie dysponujących danymi za niektóre lata, stopy wzrostu obliczono z uwzględnieniem lat, dla których dane istnieją. PL: wzrost w okresie 2001–2005, RO: wzrost w latach 2000–2002 i 2003–2005. HR: wzrost w latach 2003–2005, SE: wzrost w latach 2000–2003, HU: wzrost w latach 2000–2003.

BE: dane te nie obejmują także niezależnych placówek prywatnych (choć ich liczba jest mała) ani społeczności niemieckojęzycznej.

EE: dane krajowe za rok 2000.

IT: wynik za rok 2005 został oszacowany przez Komisję.

CY: dane nie obejmują studentów szkół wyższych, którzy ukończyli studia za granicą. Ponad połowa wszystkich cypryjskich studentów szkół wyższych studiuje za granicą.

LU: Luksemburg nie ma pełnego systemu uniwersyteckiego, a większość studentów kierunków MST odbywa i kończy studia za granicą.

AT: w roku 2000 poziom ISCED 5B odnosi się do poprzedniego roku. HU: 2004: w roku 2004 zmiany w sposobie zbierania danych o absolwentach poszczególnych kierunków doprowadziły do przerwania szeregów czasowych.

PL: dane za rok 2000 nie obejmują zaawansowanych programów badawczych (poziom ISCED 6).

RO: dane z lat 2000–2002 nie obejmują drugich kwalifikacji ani zaawansowanych programów badawczych (poziom ISCED 6). Z tego powodu następuje przerwanie szeregu czasowego w 2003 roku.

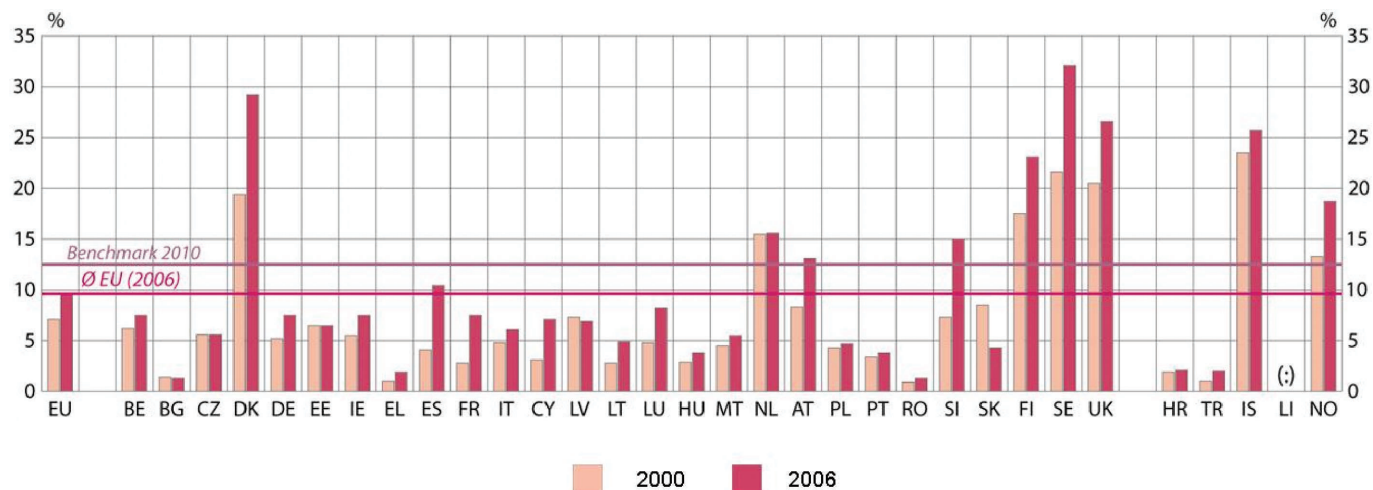
SE: w roku 2004 zmiany w sposobie zbierania danych o absolwentach poszczególnych kierunków doprowadziły do przerwania szeregów czasowych.

UK: dane z roku 2000 są danymi krajowymi.

LI: dane za lata 2003–2004 nie obejmują studentów szkół wyższych, którzy ukończyli studia za granicą.

UDZIAŁ W UCZENIU SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE

Odsetek osób w wieku 25–64 lata uczestniczących w kształceniu i szkoleniu na przestrzeni 4 tygodni poprzedzających badanie, lata 2000–2006

Udział w UCZ (%) Źródło: Eurostat	Ogółem		Kobiety	Mężczyźni
	2000	2006	2006	2006
UE-27	7,1	9,6	10,4	8,8
Belgia	6,2	7,5 (p)	7,6 (p)	7,4 (p)
Bułgaria	1,4	1,3	1,3	1,3
Republika Czeska	5,6	5,6	5,9	5,4
Dania	19,4	29,2	33,8	24,6
Niemcy	5,2	7,5	7,3	7,8
Estonia	6,5	6,5	8,6	4,2 (u)
Irlandia	5,5	7,5	8,9	6,1
Grecja	1,0	1,9	1,8	2,0
Hiszpania	4,1	10,4	11,5	9,3
Francja	2,8	7,5	7,8	7,2
Włochy	4,8	6,1	6,5	5,7
Cypr	3,1	7,1	7,8	6,5

Udział w UCZ (%) Źródło: Eurostat	Ogółem		Kobiety	Mężczyźni
	2000	2006	2006	2006
Łotwa	7,3	6,9 (p)	9,3 (p)	4,1 (p)
Litwa	2,8	4,9 (p)	6,6 (p)	2,9 (u)
Luksemburg	4,8	8,2	8,7	7,6
Węgry	2,9	3,8	4,4	3,1
Malta	4,5	5,5	5,6	5,5
Niderlandy	15,5	15,6	15,9	15,3
Austria	8,3	13,1	14,0	12,2
Polska	4,3	4,7	5,1	4,3
Portugalia	3,4	3,8 (p)	4,0 (p)	3,7 (p)
Rumunia	0,9	1,3	1,3	1,3
Słowenia	7,3	15,0	16,3	13,8
Słowacja	8,5	4,3	4,6	4,0
Finlandia	17,5	23,1	27,0	19,3
Szwecja	21,6	32,1	36,5	27,9
Zjednoczone Królestwo	20,5	26,6	31,2 (p)	31,2
Chorwacja	1,9	2,1	2,1	2,0
Turcja	1,0	2,0	2,4	1,6
Islandia	23,5	25,7	29,8	21,6
Norwegia	13,3	18,7	20,2	17,2

Źródło: Eurostat (BAEL), (p) = orientacyjne, (u) = niewiarygodne lub niepewne.

Odsetek osób w wieku produkcyjnym, które uczestniczyły w kształceniu i szkoleniu (na przestrzeni 4 tygodni poprzedzających badanie) w 2006 roku wynosił 9,6 %. Przerwanie szeregów czasowych spowodowało zawyżenie postępów, a więc faktyczny wzrost był niewielki. Aby osiągnąć poziom odniesienia w wysokości 12,5 % uczestnictwa w roku 2010 ⁽¹⁾, potrzebne są dalsze starania. Najwyższe poziomy uczestnictwa mają obecnie kraje nordyckie, Słowenia i Niderlandy.

Uwagi dodatkowe:

Ze względu na wprowadzenie zharmonizowanych koncepcji i definicji w badaniu, w kilku krajach w różnych latach (między rokiem 2000 a 2006) odnotowano przerwy w szeregach czasowych.

BG, PL, SI: dane z roku 2001 zamiast z 2000.

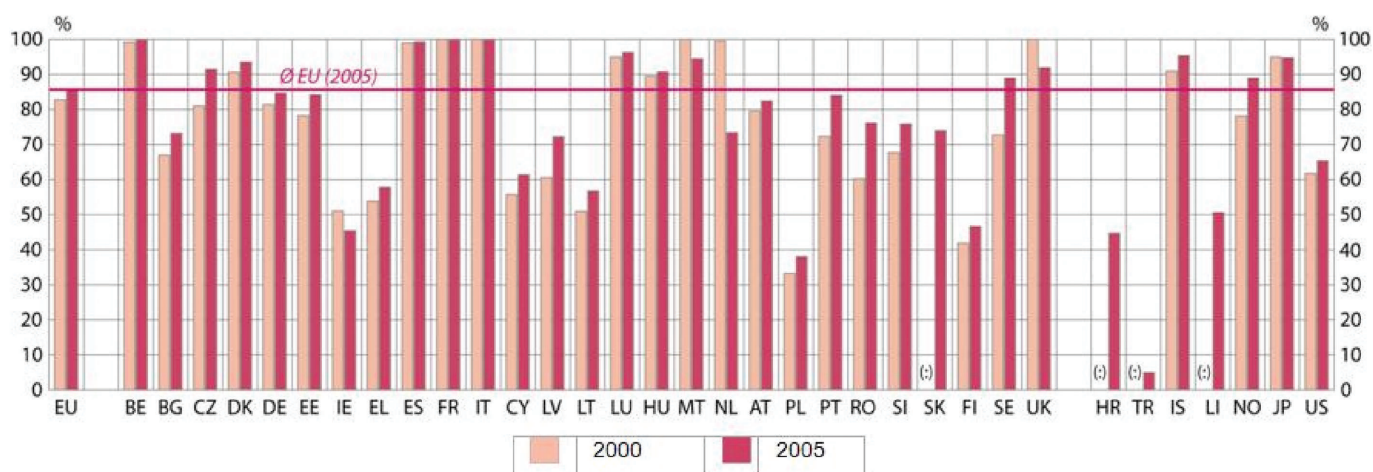
CZ, IE, LV, SK, HR: dane z roku 2002 zamiast z 2000.

SE, HR, IS: dane z roku 2005 zamiast z 2006.

⁽¹⁾ Dane wykorzystane do oceny poziomu odniesienia dotyczą czterotygodniowego okresu uczestnictwa (BAEL 2004). Gdyby wykorzystano dłuższy okres, uczestnictwo byłoby wyższe. Dane Eurostatu pochodzące z modelu BAEL ad hoc w zakresie uczenia się przez całe życie zastosowanego w roku 2003 (dla okresu dwunastomiesięcznego) wykazują udział na poziomie 42 % (4,4 % w kształceniu formalnym; 16,5 % w uczeniu się pozaformalnym, a niemal co trzeci Europejczyk zadeklarował uczestnictwo w jednej z form nieformalnego uczenia się).

UDZIAŁ W EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ

Poziom uczestnictwa czterolatek w kształceniu, lata 2000–2005

Uczestnictwo czterolatek (%)	2000	2004	2005
UE-27	82,8	84,6	85,7
Belgia	99,2	99,9	100
Bułgaria	67,0	72,6	73,2
Republika Czeska	81,0	91,2	91,4
Dania	90,6	93,4	93,5
Niemcy	81,4	84,3	84,6
Estonia	78,2	83,9	84,2
Irlandia	51,1	46,6	45,4
Grecja	53,9	57,2	57,8
Hiszpania	99,0	100	99,3
Francja	100	100	100
Włochy	100	100	100
Cypr	55,7	61,2	61,4
Łotwa	60,6	69,1	72,2
Litwa	51,0	54,5	56,8
Luksemburg	94,9	83,5	96,3
Węgry	89,5	92,3	90,7

Uczestnictwo czterolatków (%)	2000	2004	2005
Malta	1,0	97,5	94,4
Niderlandy	99,5	74,0	73,4
Austria	79,5	82,1	82,5
Polska	33,3	35,7	38,1
Portugalia	72,3	79,9	84,0
Rumunia	60,3	75,2	76,2
Słowenia	67,7	77,8	75,9
Słowacja	:	71,7	74,0
Finlandia	41,9	46,1	46,7
Szwecja	72,8	87,7	88,9
Zjednoczone Królestwo	100	92,9	91,8
Chorwacja	:	42,4	44,7
Turcja	:	3,4	5,0
Islandia	90,9	95,1	95,3
Liechtenstein	:	52,2	50,6
Norwegia	78,1	86,9	88,9
Japonia	94,9	95,2	94,7
USA	61,7	64,1	65,3

Źródło: Eurostat (UOE).

W latach od 2000 do 2005 uczestnictwo czterolatków w edukacji (głównie przedszkolnej, ale w niektórych krajach już w podstawowej) wzrosło w UE-27 o ok. 3 punkty procentowe, osiągając 85 %. W roku 2005 we Francji, Belgii, Włoszech i Hiszpanii niemal wszystkie czterolatki (ponad 99 %) uczestniczyły w kształceniu, natomiast w Irlandii, Polsce i Finlandii odsetek uczestnictwa wynosił poniżej 50 %.

Uwagi dodatkowe:

Dane obejmują udział zarówno w edukacji przedszkolnej, jak i podstawowej.

BE: dane nie obejmują niezależnych placówek prywatnych, lecz uczęszcza do nich bardzo niewiele dzieci. Brak jest danych dotyczących społeczności niemieckojęzycznej.

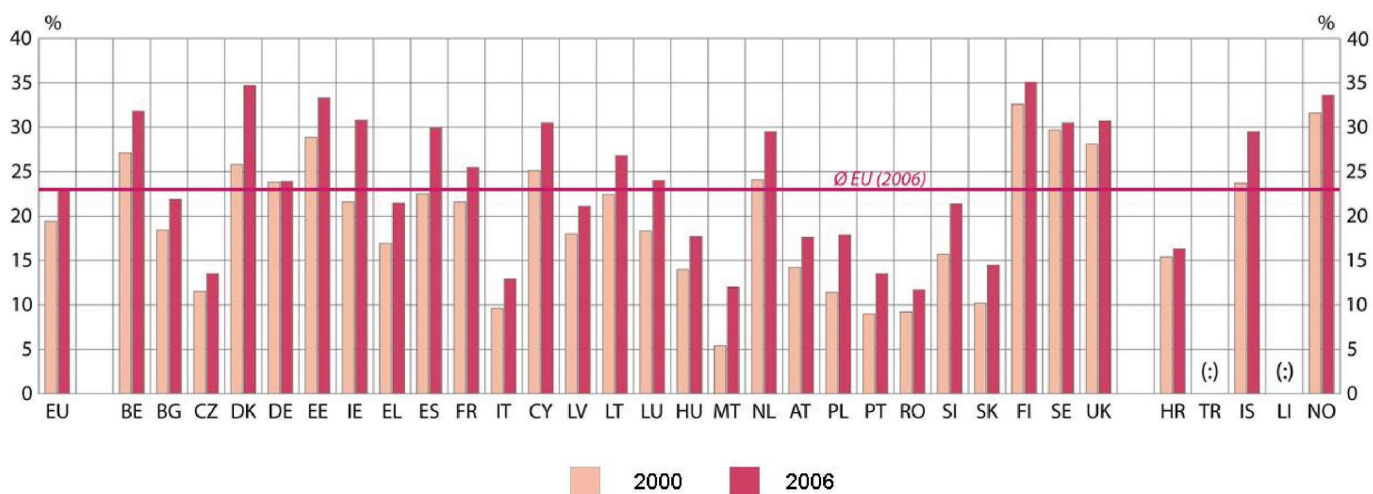
IE: kształcenie na poziomie ISCED 0 nie jest oficjalnie zapewniane. Wiele dzieci uczestniczy w jakiejś formie kształcenia na poziomie ISCED 0, lecz w większości przypadków brak jest danych na ten temat.

NL: w roku 2002 data zbierania danych została zmieniona z 31 grudnia na 1 października.

FI: dane obejmują dzieci chodzące do przedszkoli, z wyłączeniem innych form opieki dziennej.

WYKSZTAŁCENIE DOROSŁYCH

Dorośli (w wieku od 25 do 64 lat) o wykształceniu wyższym

Odsetek dorosłych (25–64 lata) o wykształceniu wyższym

	2000	2006
UE-27	19,4	22,9
Belgia	27,1	31,8
Bułgaria	18,4	21,9
Republika Czeska	11,5	13,5
Dania	25,8	34,7
Niemcy	23,8	23,9
Estonia	28,9	33,3
Irlandia	21,6	30,8
Grecja	16,9	21,5
Hiszpania	22,5	29,9
Francja	21,6	25,5
Włochy	9,6	12,9
Cypr	25,1	30,5
Łotwa	18,0	21,1

Odsetek dorosłych (25–64 lata) o wykształceniu wyższym		
	2000	2006
Litwa	22,4	26,8
Luksemburg	18,3	24,0
Węgry	14,0	17,7
Malta	5,4	12,0
Niderlandy	24,1	39,5
Austria	14,2	17,6
Polska	11,4	17,9
Portugalia	9,0	13,5
Rumunia	9,2	11,7
Słowenia	15,7	21,4
Słowacja	10,2	14,5
Finlandia	32,6	35,1
Szwecja	29,7	30,5
Zjednoczone Królestwo	28,1	30,7
Chorwacja	15,4	16,3
Islandia	23,7	29,5
Norwegia	31,6	33,6

Źródło: Eurostat (BAEL).

W roku 2006, 23 % populacji EU w wieku produkcyjnym uzyskało wykształcenie wyższe, co oznacza wzrost o ponad 3 punkty procentowe w porównaniu z rokiem 2000. Finlandia, Dania i Estonia były krajami o najwyższym odsetku osób z wykształceniem wyższym, natomiast w pewnych państwach członkowskich odsetek ten nadal wynosił poniżej 15 %. W niektórych z nich jednak ilość osób podejmujących studia wyższe w ostatnim czasie znacznie się zwiększyła.

Uwagi dodatkowe

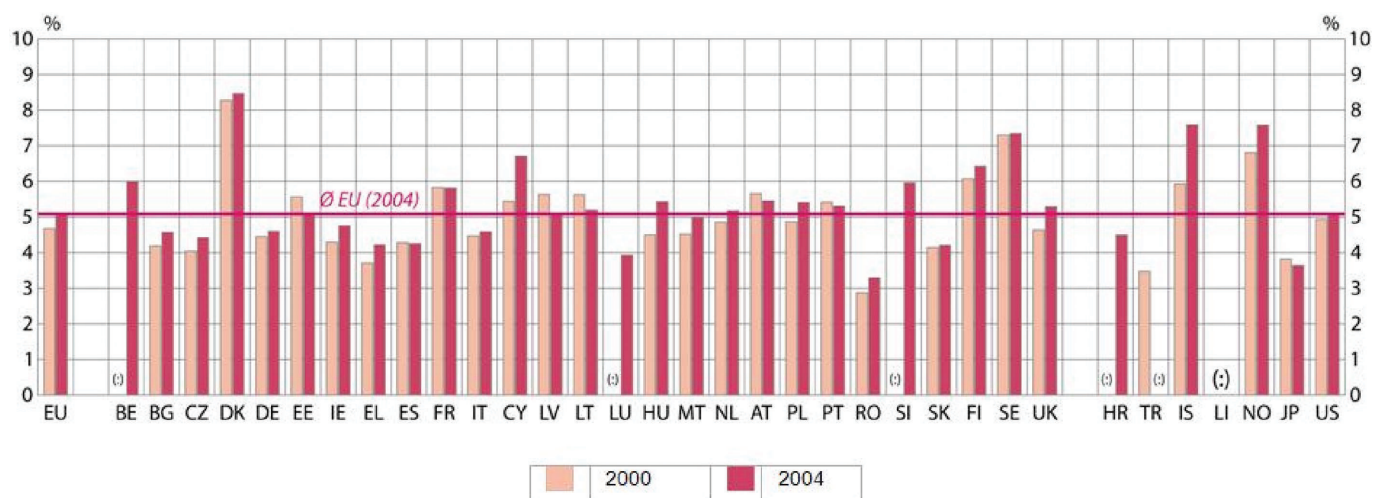
Kształcenie wyższe obejmuje poziomy ISCED 5 i 6.

LT: wyniki z roku 2001 zamiast z 2000.

HR: wyniki z roku 2002 zamiast z 2000.

INWESTYCJE W ZASOBY LUDZKIE

Całkowite wydatki na kształcenie wyrażone jako procentowa część PKB, lata 2000–2004

Wydatki na kształcenie (% PKB)	Publiczne			Prywatne
	2000	2003	2004	2004
UE-27	4,68	5,17	5,09	0,64
Belgia	:	6,06	5,99	0,34
Bułgaria	4,19	4,24	4,57	0,65
Republika Czeska	4,04	4,51	4,42	0,61
Dania	8,28	8,33	8,47	0,32
Niemcy	4,45	4,71	4,60	0,91
Estonia	5,57	5,43	5,09	:
Irlandia	4,29	4,41	4,75	0,32
Grecja	3,71	3,94	4,22	0,20
Hiszpania	4,28	4,28	4,25	0,61
Francja	5,83	5,88	5,81	0,54
Włochy	4,47	4,74	4,59	0,46
Cypr	5,44	7,30	6,71	1,17
Łotwa	5,64	5,32	5,08	0,82
Litwa	5,63	5,18	5,20	0,48
Luksemburg	:	3,80	3,93	:
Węgry	4,50	5,85	5,43	0,52

Wydatki na kształcenie (% PKB)	Publiczne			Prywatne
	2000	2003	2004	2004
Malta	4,52	4,78	4,99	0,46
Niderlandy	4,86	5,12	5,18	0,50
Austria	5,66	5,50	5,45	0,39
Polska	4,87	5,62	5,41	0,59
Portugalia	5,42	5,61	5,31	0,13
Rumunia	2,88	3,44	3,29	:
Słowenia	:	6,02	5,96	0,86
Słowacja	4,15	4,34	4,21	0,76
Finlandia	6,08	6,41	6,43	0,13
Szwecja	7,31	7,47	7,35	0,20
Zjednoczone Królestwo	4,64	5,38	5,29	0,95
Chorwacja	:	4,53	4,50	:
Turcja	3,48	3,74	:	:
Islandia	5,93	7,81	7,59	0,75
Norwegia	6,81	7,62	7,58	0,05
Japonia	3,82	3,70	3,65	1,23
Stany Zjednoczone	4,94	5,43	5,12	2,37

Źródło: Eurostat (UOE). Wyniki na poziomie UE odzwierciedlają szacunkowe obliczenia Komisji. Wyniki z roku 2000 zostały oszacowane przez DG ds. Edukacji i Kultury.

W okresie od 2000 do 2003 roku procentowy udział w PKB wydatków publicznych przeznaczonych na kształcenie w państwach członkowskich UE znacznie się zwiększył. W 2004 roku ta tendencja wzrostowa zatrzymała się i nastąpił lekki spadek w porównaniu z rokiem poprzednim. W wyniku wzrostu PKB bezwzględna wartość wydatków publicznych na kształcenie nadal jednak rosła. Dostępne dane wykazują głębokie różnice w poziomie wydatków w poszczególnych państwach.

Uwagi dodatkowe:

Dane obejmują kształcenie formalne, w tym formalne kształcenie dorosłych.

Kategoria „prywatne” odnosi się do wydatków na placówki kształcenia pochodzących ze źródeł prywatnych.

DK: brak danych na temat wydatków na kształcenie powyżej średniego (nie wyższe).

EL, LU, PT: brak danych na temat zakładanych wydatków na emerytury.

CY: obejmuje pomoc finansową udzieloną studentom odbywającym studia za granicą.

PL, SK, NO: obejmuje wydatki na opiekę nad dziećmi na poziomie przedszkolnym.

FR: nie obejmuje francuskich departamentów zamorskich.

HR: wydatki pochodzące ze źródeł publicznych przeznaczone na placówki kształcenia.

LU: nie obejmuje wydatków na kształcenie wyższe.

PT: nie obejmuje wydatków na lokalnym szczeblu administracji.

UK, JP, US: PKB dostosowano do roku budżetowego, który nie pokrywa się z rokiem kalendarzowym.

TR, IS: nie obejmuje wydatków na edukację przedszkolną.

TR: nie obejmuje wydatków na regionalnym ani lokalnym szczeblu administracji.

USA: wydatki pochodzące ze źródeł publicznych przeznaczone na placówki kształcenia.